

spíše naopak — Paul Bourget, Stanislav Przybyszewski, Henrik Ibsen dodali mu jeho hlavní situace dramatické — ale ovšem ne-jednotnější.

Teprve nyní, tímto uvědoměným podřízením se velkému a typickému útvaru básnickému, dosáhl Viktor Dyk té organické celosti a harmoničnosti, pokud jest v jeho možnostech tvůrčích, a tím jest jeho „Zmoudření Dona Quijota“ sympatické jako akt umělecké ekonomiky.

Claude Farrère: Bitva

Claude Farrère jest patrně mladý námořní důstojník francouzský, který byl asi blízkým divákem japonsko-ruské bitvy u Ču-šimy r. 1905; jest vášnivý milovník a ctitel japonské národní bytosti; všecko japonské budí jeho podiv a sympatii, od přírody až do umění výtvarného, od poesie až do mravů; a celá kniha jest hymnus zapříváný ke cti krajního vlasteneckého sebezapření a sebeobětování, jichž odměnou bylo vítězství ču-šimské. Tu jest poevropštělý pár urozených manželů japonských, markýz Jorisaka s chotí Micuko, oba zdánlivě lidé západní, kteří obcují důvěrně s Evropany, znají jejich jazyky, smýšlení, přesvědčení, zvyky, city i konvence a žijí na povrch jejich životem — ale uvnitř uchovávají si neporušenou svou starou národní duši východní a kultivují ji v jakési druhé pobočné existenci, aby ji v rozhodnou chvíli rozšířili v existenci pravou a jedinou. Takto oklamávají do jakési míry Evropany, jichž invasi musila strpěti a sněsti jejich citlivkově jemná, ale i pružná a neumřitelná bytost. Markýz Jorisaka, důstojník námořní, překvapí svého hosta, anglického kapitána, při erotice se svou chotí, snese své pohany mlčky, ale pokládá kapitána za dlužníka, jenž musí spláceti svůj dluh tím, že zasvěcuje svého hostitele do — tajemství strategiky námořní; a v rozhodnou chvíli, kdy zmrá zasažen granátem ruským, připamatuje mu onu erotickou scénu a donutí jej tak mravně, aby převzal za něho velení a dobojoval vítězný boj. Mohu říci, že málo co odpudilo mne tak jako tato vrcholná scéna románu p. Farrèrova. Vidí-li v tom p. Farrère krajní sebezapření a sebevládu, vidím v tom já jen rafinované kuplířství (a Micuko jest spoluvinnicí v tomto kuplířství, neboť anglického kapitána nemiluje a poddává se mu patrně jen ze státních důvodů). Je-li *to zde* orientální duše, pak zdi před ní jako před morem!

Román p. Farrèrův stojí, pokud mohu posouditi, na slušných vědomostech a znalostech japonského života, umění, mravů i filosofie, ale významné dílo umělecké a básnické není. Jest to kniha, jak píše je dnes po kopách vzdělaní a vkusní evropští globetrotteři, lidé, kteří mnoho viděli a mají kultivovaný zrak — ale nic víc než zrak. Literární a výtvarná kultura a spisovatelská obratnost a parátnost patří dnes ve Francii skoro k obecnému majetku vzdělanectva — ale od literární kultury k opravdové básnické tvorbě jest ještě nesmírně, nesmírně daleko. Francouzi sami neklamou se nikterak o tom; bludy a omyly tohoto rázu přenechávají rádi — cizincům.